RIMVYDAS NORKUS
FŐTANÁCSNOK INDÍTVÁNYA
Az ismertetés napja: 2025. március 6.[1]

C-206/24. sz. ügy

YX,
Logistica i Gestió Caves Andorranes i Vidal SA
kontra
Ministre de l'Économie, des Finances et de la Relance
Direction générale des douanes et droits indirects

(a Cour de cassation [semmítőszék, Franciaország] által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem)

„Előzetes döntéshozatal – Vámunió – Behozatali vagy kiviteli vámok visszafizetése vagy elengedése – 1430/79/EGK rendelet – Uniós Vámkódex – 952/2013/EU rendelet – A hivatalból történő visszafizetés feltételei – A vámtartozás közlésének napjától számított hároméves határidő – Az érintett gazdasági szereplők személyazonosságának és a számukra visszafizetendő összeg nagyságának a vámhatóság általi ismerete, anélkül hogy a vámhatóságnak mélyreható vizsgálatot kellene végeznie – A megfelelő ügyintézéshez való jog"

I. Bevezetés

1. Az EUMSZ 267. cikk alapján a Cour de cassation (semmítőszék, Franciaország) által benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1986. október 7-i 3069/86/EGK tanácsi rendelettel[2] módosított, a behozatali vagy kiviteli vámok visszatérítéséről vagy elengedéséről szóló, 1979. július 2-i 1430/79/EGK tanácsi rendelet[3] (a továbbiakban: 1430/79 rendelet) 2. cikke (2) bekezdésének, valamint a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló, 1992. október 12-i 2913/92/EGK tanácsi rendelet[4] (a továbbiakban: Közösségi Vámkódex) 236. cikke (2) bekezdése harmadik albekezdésének értelmezésére vonatkozik.

2. Ez a kérelem YX és a Logística i Gestió Caves Andorranes i Vidal SA, korábban Caves Andorranes SA (a továbbiakban: Caves Andorranes), egy andorrai jog szerint bejegyzett társaság, valamint a ministre de l'Économie, des Finances et de la Relance (gazdasági, pénzügyi és gazdaságélénkítésért felelős miniszter, Franciaország) és a directeur générale des douanes et droits indirects (vámügyi és közvetett adózási főigazgató, Franciaország) közötti, jogalap nélkül beszedett vámok hivatalból történő visszafizetésével kapcsolatos jogvita keretében került

[1] Eredeti nyelv: francia.
[2] HL 1986. L 286., 1. o.
[3] HL 1979. L 175., 1. o.
[4] HL 1992. L 302., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 2. fejezet, 4. kötet, 307. o.

előterjesztésre. A szóban forgó vámok kivetésére a vámszabályok helytelen alkalmazása következtében került sor, amelyet csak évekkel később fedeztek fel és korrigáltak. E tekintetben a francia hatóságok lényegében azzal érvelnek, hogy ők maguk nem voltak képesek azonosítani az ezen igazgatási gyakorlat által érintett vállalkozásokat, illetve meghatározni a visszafizetendő összegeket. A hatóságok továbbá azt állítják, hogy a visszafizetés követelésének joga a vámjogszabályokban meghatározott határidőkhöz kötött. A Caves Andorranes a szóban forgó vámok visszafizetésének megtagadása ellen benyújtott keresetében vitatja ezt az érvelést.

3. A jogvitában részt vevő felek tehát eltérő álláspontot képviselnek mind a vámhatóságok vizsgálati kötelezettségének terjedelmét, mind pedig az uniós jog által a visszafizetéssel kapcsolatos igazgatási eljárásra előírt hároméves jogvesztő határidőt illetően. A jelen ügy lehetőséget ad a Bíróságnak arra, hogy a kárt szenvedett vállalkozás javára döntsön az uniós jognak megfelelő helyzet helyreállításának szükségességéről, még akkor is, ha az igazgatási jogsértés elkövetése óta jelentős idő telt el. A Bíróságnak ítéletében ki kell fejtenie, hogyan egyeztethető össze ez a célkitűzés a jogbiztonság és a vámigazgatás megfelelő működésének érdekeivel.

II. Jogi háttér

A. Az 1430/79 rendelet

4. Az 1430/79 rendelet kilencedik preambulumbekezdése a következőképpen szólt:

„mivel meg kell határozni azokat az egyéb anyagi és eljárásjogi feltételeket, amelyek szükségesek a behozatali vagy kiviteli vámok visszafizetéséhez vagy elengedéséhez; mivel meg kell határozni különösen azokat a határidőket, amelyeken belül az érintett személy e célból kérelmet nyújthat be az illetékes hatóságokhoz.”

5. E rendelet 1. cikke értelmében:

„(1) Ez a rendelet meghatározza azokat a feltételeket, amelyek alapján az illetékes hatóságok visszafizetik vagy elengedik a behozatali vagy kiviteli vámokat.

(2) Ennek a rendeletnek az alkalmazásában:

[…]

e) »könyvelésbe vétel«: az a hatósági aktus, amellyel az illetékes hatóságok a fizetendő behozatali vagy kiviteli vámok összegét megfelelően megállapítják;

[…]”

6. A rendelet 2. cikke a következőképpen rendelkezett:

„(1) A behozatali vámokat vissza kell fizetni vagy el kell engedni, amennyiben az illetékes hatóságok számára kielégítő módon megállapítást nyer, hogy e vámok könyvelésbe vett összege:

olyan árukra vonatkozik, amelyek tekintetében nem keletkezett vámtartozás, vagy amelyek tekintetében a vámtartozás az összeg megfizetésén vagy elévülésen kívüli okokból megszűnt, vagy a vámtartozás bármely oknál fogva meghaladja a jogszerűen felszámítható összeget.

(2) A behozatali vámoknak az (1) bekezdésben említett valamely okból történő visszafizetésére vagy elengedésére kérelem alapján kerülhet sor, amelyet az említett vámoknak a behajtásért felelős hatóság általi könyvelésbe vételétől számított hároméves határidő lejárta előtt kell benyújtani az érintett vámhivatalhoz.

Ez a határidő nem hosszabbítható meg, kivéve, ha az érintett fél bizonyítja, hogy előre nem látható körülmények vagy vis maior miatt akadályoztatva volt a kérelem említett határidőn belüli benyújtásában.

Ha e határidőn belül az illetékes hatóság maga fedezi fel, hogy az (1) bekezdésben foglalt valamelyik helyzet áll fenn, hivatalból hajtja végre a visszafizetést vagy elengedést.”

7. Ugyanezen rendelet 15. cikkének első bekezdése kimondta:

„A behozatali vagy kiviteli vámok visszafizetése vagy elengedése csak annak a személynek adható meg, aki ezeket a vámokat megfizette vagy aki köteles azokat megfizetni, vagy az e személy jogait és kötelezettségeit átvállaló személyeknek.”

8. Az 1430/79 rendelet 16. cikkének második bekezdése előírta:

„A kérelemhez csatolni kell a kérelmező rendelkezésére álló valamennyi bizonyítékot annak érdekében, hogy az illetékes hatóságok a kérelmező által előadott indokok alapján dönthessenek a kérelemről. Amennyiben szükségesnek tartják, az illetékes hatóságok határidőt szabhatnak a kérelmezőnek további bizonyítékok benyújtására.”

9. Ezt a rendeletet a Közösségi Vámkódex 251. cikke hatályon kívül helyezte.

B. A Közösségi Vámkódex

10. A Közösségi Vámkódex 236. cikke kimondta:

„(1) A behozatali vagy kiviteli vámokat vissza kell fizetni, amennyiben megállapításra kerül, hogy megfizetésükkor e vámösszegek nem jogszabály szerintiek voltak, vagy az összeget a 220. cikk (2) bekezdése ellenére vették könyvelésbe.

A behozatali vagy kiviteli vámokat el kell engedni, amennyiben megállapításra kerül, hogy könyvelésbe vételükkor e vámösszegek nem jogszabály szerintiek voltak, vagy az összeget a 220. cikk (2) bekezdése ellenére vették könyvelésbe.

Visszafizetés vagy elengedés nem nyújtható, ha valamely, nem jogszabály szerint fizetendő összegnek a kifizetése vagy könyvelésbe vétele az érintett személy szándékos cselekedetének eredménye.

(2) A behozatali vagy kiviteli vámokat a megfelelő vámhivatalnál a szóban forgó vámösszegnek az adóssal való közlésétől számított 3 éven belül benyújtott kérelemre fizetik vissza vagy engedik el.

Ezt a határidőt meg kell hosszabbítani, ha az érintett személy igazolja, hogy előre nem látható körülmény vagy *vis maior* miatt akadályoztatva volt a kérelem említett határidőn belüli benyújtásában.

Ha e határidőn belül a vámhatóság maga fedezi fel, hogy az (1) bekezdés első és második albekezdésében foglalt helyzet áll fenn, saját kezdeményezésére [helyesen: hivatalból] hajtja végre a visszafizetést vagy elengedést."

11. A 253. cikk második bekezdése értelmében e kódexet 1994. január 1-jétől kell alkalmazni.

12. Az említett Vámkódexet a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló, 2008. április 23-i 450/2008/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet (Modernizált Vámkódex) (HL 2008. L 145., 1. o.) 186. cikke hatályon kívül helyezte, amelyet az Uniós Vámkódex létrehozásáról szóló, 2013. október 9-i 952/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet (HL 2013. L 269., 1. o.; helyesbítések HL 2018. L 173., 35. o.; HL 2016. L 267., 2. o.; HL 2013. L 287., 90. o.; a továbbiakban: Uniós Vámkódex) 286. cikke helyezett hatályon kívül.

C. Az Uniós Vámkódex

13. Az Uniós Vámkódex 116. cikke előírja:

„(1) Az ebben a szakaszban megállapított feltételekre is figyelemmel, a behozatali vagy kiviteli vám összegét a következő okok bármelyike esetén vissza kell fizetni vagy el kell engedni:

a) a behozatali vagy kiviteli vám túlzott mértékben felszámított összege;

[…]

(4) A határozat meghozatalára vonatkozó illetékességi szabályokra is figyelemmel, ha a vámhatóságok a 121. cikk (1) bekezdésében említett időtartamokon belül saját maguk fedik fel, hogy a behozatali vagy kiviteli vám adott összege a 117., 119. vagy 120. cikk alapján visszafizetendő vagy elengedendő, azt saját kezdeményezésükre visszafizetik vagy elengedik.

[…]"

14. A kódex 117. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A behozatali vagy kiviteli vám összegét vissza kell fizetni vagy el kell engedni, amennyiben a vámtartozásról szóló eredeti közlésnek megfelelő vámtartozás összege meghaladja a fizetendő összeget, vagy a vámtartozást az adóssal a 102. cikk (1) bekezdésének c) vagy d) pontjába ütközően közölték."

15. Az említett kódex „Visszatérítési és elengedési eljárás” című 121. cikkének (1) bekezdése kimondja:

„A 116. cikknek megfelelő visszafizetési vagy elengedési kérelmeket a vámhatóságokhoz kell benyújtani a következő időtartamokon belül:

a) a túlzott mértékben felszámított behozatalivám- vagy kivitelivám-összegek, […] esetében a vámtartozás közlésének napjától számított három éven belül;

[…]

Az első albekezdés a) és b) pontjában meghatározott időtartamot meg kell hosszabbítani, ha a kérelmező igazolja, hogy előre nem látható körülmény vagy *vis maior* miatt akadályoztatva volt a kérelem előírt időtartamon belüli benyújtásában.”

16. A 288. cikk (2) bekezdésének megfelelően az Uniós Vámkódexnek a jelen indítvány három előző pontjában említett rendelkezéseit 2016. május 1-jétől kell alkalmazni.

III. A jogvita alapját képező tényállás, az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

17. 1988 és 1991 között andorrai importőrök a Franciaországban letelepedett Ysal vámügynök társaság közvetítésével többek között harmadik országokból származó árukat importáltak Andorrába. Ezen importok után a Franciaországban vámot fizettek. Abban az időben a francia vámhatóságok ugyanis megkövetelték, hogy a harmadik országokból származó, Andorrába tartó árukat szabad forgalomba bocsássák, amikor azok francia területen haladnak át.

18. Az Európai Bizottság 1991. január 23-án közzétette a COM(90) 2042 final indokolással ellátott véleményét, amelyben megállapította, hogy a Francia Köztársaság azáltal, hogy megkövetelte a szabad forgalomba bocsátást,[5] nem teljesítette az (akkor még) közösségi jog egyes rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit, és felszólította a tagállamot, hogy 30 napon belül tegyen eleget az indokolással ellátott közleménynek.

19. A Bíróság előtt lévő dokumentumokból kitűnik, hogy 1991. június 6-án a ministère de l’Économie, des Finances et du Budget (gazdasági, pénzügyi és költségvetési minisztérium, Franciaország) a *Journal officiel de la République française*-ban (a Francia Köztársaság hivatalos lapja) közzétett egy közleményt az exportőrök számára, amely eltörölte a szabad forgalomba bocsátás követelményét.

20. 2008. május 20-án az Ysal keresetet nyújtott be a francia vámhatóság ellen egy különös hatáskörű elsőfokú bírósághoz azoknak a vámoknak a visszafizetése iránt, amelyeket az 1988 és 1991 között benyújtott, Andorrába irányuló behozatali nyilatkozatok alapján ezen hatóság állítólagosan jogalap nélkül szedett be.

[5] A „szabad forgalomba bocsátás” fogalmát az Uniós Vámkódex 201. cikkének (2) bekezdése határozza meg. Ez magában foglalja az esedékes behozatali vám beszedését; adott esetben egyéb terhek beszedését, ahogyan azt az egyéb terhek beszedésére vonatkozó hatályban lévő vonatkozó rendelkezések előírják; kereskedelempolitikai intézkedések, valamint tilalmak és korlátozások alkalmazását, amennyiben azokat nem kell alkalmazni egy korábbi szakaszban; és az áruk behozatala tekintetében megállapított egyéb alakiságok elvégzését. Az említett Vámkódex 201. cikkének (3) bekezdése értelmében a szabad forgalomba bocsátással a nem uniós áru uniós vámjogi státust szerez.

21. Az említett bíróság a 2010. június 15-én hozott ítéletében elfogadhatatlannak nyilvánította az Ysal keresetét azon az alapon, hogy az nem rendelkezik kereshetőségi joggal, és nem fűződik érdeke az eljáráshoz. Ezt az ítéletet a fellebbviteli bíróság 2011. december 13-án helybenhagyta. A semmítőszék a 2014. január 21-i ítéletében elutasította az Ysal által benyújtott felülvizsgálati kérelmet.

22. Egy meg nem határozott időpontban az említett andorrai importőrök, akiknek a jogutódai a Caves Andorranes és YX, megtérítették az Ysalnak azokat a vámokat, amelyeket ez utóbbi a nevükben megfizetett.

23. A Caves Andorranes és YX 2015. július 16-án keresetet nyújtott be a francia vámhatósággal szemben a toulouse-i általános hatáskörű elsőfokú bíróság (Franciaország) előtt az e hatóság által jogalap nélkül beszedett vámoknak megfelelő összeg számukra való megfizetése iránt. Ez a bíróság 2017. július 4-i ítéletében elutasította a Caves Andorranes és YX kérelmeit.

24. A toulouse-i fellebbviteli bíróság (Franciaország) 2020. február 10-i ítéletében helybenhagyta ezt az ítéletet. E tekintetben a bíróság megállapította, hogy a 1430/79 rendelet 2. cikkének (2) bekezdésében, valamint a Közösségi Vámkódex 236. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdésében előírt, hivatalból történő visszafizetés végrehajtásához a vámhatóságnak rendelkeznie kell a visszafizetéssel érintett vámok összegének és az egyes kötelezettek személyazonosságának meghatározásához szükséges információkkal, anélkül, hogy aránytalan vizsgálatot kelljen végeznie.

25. A Caves Andorranes és YX felülvizsgálati kérelmet nyújtott be a kérdést előterjesztő semmítőszékhez ezen ítélet ellen, amelynek alátámasztására lényegében azt állították, hogy a toulouse-i fellebbviteli bíróság 2020. február 10-i ítéletével megsértette az 1430/79 rendelet 2. cikkének (2) bekezdését. Az e rendelkezésben előírt hivatalból való visszafizetési kötelezettség csak a vámok adósnak történő közlésétől számított hároméves határidő betartásától függ. Másrészt e rendelkezés nem írja elő, hogy a vámhatóságoknak rendelkezniük kell az említett vámok összegére és az egyes kötelezettek személyazonosságára vonatkozó információkkal. A toulouse-i fellebbviteli bíróság tehát ezt a rendelkezést egy olyan feltétellel egészítette ki, amelyet az nem tartalmazott.

26. A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy a francia vámhatóság azt állítja, hogy csak akkor fizetheti vissza hivatalból a behozatali vagy kiviteli vámokat, ha rendelkezik az annak megállapításához szükséges valamennyi információval, hogy e vámokat jogalap nélkül szedték be, így azokat vissza kell téríteni. Nem kérhető tőle, hogy maga végezzen mélyreható vizsgálatot az egyes érintett szereplőknek visszafizetendő vámok összegének meghatározása érdekében.

27. Az említett bíróság tehát azt kérdezi, hogy az 1430/79 rendelet 2. cikkének (2) bekezdését és a Közösségi Vámkódex 236. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az illetékes hatóság csak akkor köteles hivatalból visszafizetni a jogalap nélkül beszedett vámokat, ha rendelkezik az e célból szükséges valamennyi információval, és ha – ennek hiányában – nem kell aránytalan vizsgálatot végeznie.

28. A kérdést előterjesztő bíróság szerint előzetes kérdésként merül fel az is, hogy a vámhatóság általi hivatalból való visszafizetésre a vámok adóssal való közlésétől számított hároméves határidő elteltével sor kerülhet-e. Tekintettel a 2012. június 14-i CIVAD ítéletre (C-533/10, EU:C:2012:347, 21. pont), amelyben a Bíróság megállapította, hogy a Közösségi Vámkódex 236. cikke (2) bekezdésének első albekezdése hároméves határidőt ír elő a jogalap nélkül kivetett vámok

visszafizetésére, a Bíróság arra vár választ, hogy az 1430/79 rendelet 2. cikkének (2) bekezdését úgy kell-e értelmezni, hogy az illetékes hatóságok ezen időszakot követően már nem folyamodhatnak hivatalból való visszafizetéshez, még akkor sem, ha e határidőn belül állapították meg, hogy a vámokat jogalap nélkül szedték be.

29. E körülmények között a semmítőszék úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Úgy kell-e értelmezni a[z 1430/79 rendelet] 2. cikkének (2) bekezdését, amelyet a Közösségi Vámkódex […] 236. cikke (2) bekezdésének [harmadik albekezdése] vett át, hogy a vámhatóság által beszedett vámok hivatalból történő visszafizetése az említett vámok behajtásért felelős hatóság általi könyvelésbe vételének időpontjától számított hároméves határidőhöz kötött, vagy pedig úgy, hogy a vámhivatalnak a vámfizetést kiváltó eseménytől számított három éven belül meg kell tudnia állapítani, hogy a vámokat jogalap nélkül szedték be?

2) Úgy kell-e értelmezni a[z 1430/79 rendelet] 2. cikkének (2) bekezdését, amelyet a Közösségi Vámkódex […] 236. cikke (2) bekezdésének [harmadik albekezdése] vett át, hogy a vámhatóság által beszedett vámok hivatalból történő visszafizetése ahhoz a feltételhez kötött, hogy e vámhatóság előtt ismert legyen az érintett gazdasági szereplők személyazonossága és a számukra visszafizetendő összegek nagysága, anélkül, hogy mélyreható vagy aránytalan vizsgálatot kellene végeznie?”

IV. A Bíróság előtti eljárás

30. A 2024. március 13-án kelt, előzetes döntéshozatalra utaló határozat 2024. március 17-én érkezett meg a Bíróság Hivatalához.

31. A francia kormány és a Bizottság az Európai Unió Bírósága alapokmányának 23. cikkében előírt határidőn belül írásbeli észrevételeket nyújtott be.

32. A 2024. november 5-i általános értekezleten a Bíróság úgy határozott, hogy az ügyben nem tart tárgyalást.

V. Jogi értékelés

A. Előzetes megjegyzések

33. A közös vámtarifa bevezetésén túlmenően az EUMSZ 28. cikk szerinti vámunió létrehozása megköveteli az általános vámszabályok és a megfelelő vámeljárások egységesítését is a behozatali vámok beszedése, felfüggesztése vagy az azok alól való mentesség tekintetében. Ellenkező esetben a nemzeti vámszabályozások közötti különbségek akadályozhatják az áruk egységes piacon belüli mozgását. Az eredeti cél tehát a tagállamok vámjogszabályainak harmonizálása volt. A vámjognak a különböző tárgykörökre vonatkozó számos egyedi rendelet révén történő harmonizálása azonban jogi széttagoltsághoz vezetett.[6] Egységes vámeljárási jog csak

[6] Lux, H., *Handbuch des EU-Wirtschaftsrechts* (Dauses/Ludwigs), München 2024, C.C. II. 29. pont) rövid áttekintést nyújt az EU Vámkódex létrehozásának történetéről.

1994. január 1-jén vált szupranacionálisan alkalmazandóvá a Közösségi Vámkódexszel. Az uniós vámkódex 2013. október 9. óta van hatályban, és 2016. május 1-je óta alkalmazandó.[7] A nemzeti jogszabályok szabályozzák a vámigazgatás szervezetét, amely az uniós vámjog igazgatási jellegű alkalmazásáért felelős.

34. Fontos emlékeztetni arra, hogy az Unió az EUMSZ 3. cikke (1) bekezdésének a) pontja értelmében kizárólagos hatáskörrel rendelkezik a vámunió tekintetében, és hogy az Uniós Vámkódex annak 1. cikke (1) bekezdésének értelmében egységesen alkalmazandó az Unió vámterületének egészén. Így a vámoknak a tagállamok által az Unió nevében az Unió vámterületére behozott árukra való kivetése az uniós jog elsőbbségének elve alapján kizárólag az európai szabályozás hatálya alá tartozik,[8] ami a jelen esetben azt jelenti, hogy az érintett tagállam, azaz Franciaország, az uniós jog vonatkozó rendelkezéseit, konkrétan az árutovábbításra és a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésére vonatkozó rendelkezéseket alkalmazza nemzeti jogszabályainak az Uniós Vámkódexétől esetlegesen eltérő rendelkezései helyett.

35. Meg kell jegyezni, hogy az alapügy tényállása valamivel több mint 30 évvel ezelőtt történt, és hogy a francia bíróságok elé több ügy is került. Ezért a kérdést előterjesztő bíróság a kérdéseiben mind az 1430/79 rendelet 2. cikkének (2) bekezdésére, mind a Közösségi Vámkódex 236. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdésére hivatkozik. Ezek a rendelkezések, amelyeket jelenleg az Uniós Vámkódex 121. cikkének (1) bekezdésével összefüggésben értelmezett 116. cikkének (4) bekezdése vett át, a kérdést előterjesztő bíróság által relevánsnak ítélt időpontokban – *időbeli hatály* tekintetében – alkalmazandóak voltak. E tekintetben felhívom a figyelmet arra, hogy az említett rendelkezések csak a szövegezésükben különböznek, míg *normatív tartalmuk változatlan maradt*. Emiatt az indítvány olvasásának megkönnyítése érdekében *a visszafizetési eljárásra vonatkozó szabályok közös elemeire* fogok hivatkozni. Ez a megközelítés annál is inkább megfelelőnek tűnik számomra, mivel az általam javasolt értelmezés olyan hasonló esetekre is alkalmazandó, amelyekre az Uniós Vámkódex jelenleg hatályos rendelkezései vonatkoznak.[9]

36. A teljesség kedvéért megjegyzem, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint az eljárási szabályokat általában a hatálybalépésükkor folyamatban lévő jogvitákra is alkalmazni kell, ellentétben az anyagi jogi szabályokkal, amelyeket általában úgy értelmeznek, mint amelyek a hatálybalépésük előtt keletkezett helyzetekre nem vonatkoznak.[10] E vizsgálat szempontjából anyagi jogi szabálynak kell tekinteni azt a rendelkezést, amely meghatározza *a visszafizetéshez való jog keletkezésének feltételeit*, míg az eljárási szabályok közé tartoznak azok *a rendelkezések, amelyek e jog gyakorlásának feltételeit szabályozzák*, különösen a visszafizetés iránti kérelem benyújtására, illetve a visszafizetést megalapozó körülmények egyikének vagy másikának a hatóságok általi megállapítására vonatkozó határidőt.

37. A jelen ügy több, egymással szorosan összefüggő jogi kérdést vet fel. Ezek nagyjából három különböző témakörbe csoportosíthatók: i) a vámhatóságnak a jogalap nélkül beszedett vámok hivatalból történő visszafizetésére vonatkozó kötelezettségének terjedelme; ii) a követendő eljárás, ha a visszafizetési kötelezettség abból a megállapításból ered, hogy nincs jogalap a nem jogszabály szerinti vámok megfizetésének követelésére; iii) a vámjogszabályokban előírt

[7] Lásd a jelen indítvány 11., 12. és 16. pontját.

[8] Lásd: 2019. június 24-i Popławski ítélet (C-573/17, EU:C:2019:530, 58. és 61. pont).

[9] A Bíróság az ítéleteiben gyakran jelzi, hogy egy adott rendelkezés normatív tartalmát átvette-e az azt követő rendelkezés, így az utóbbi rendelkezést is ugyanúgy kell értelmezni (lásd: 2007. december 13-i Bayerischer Rundfunk és társai ítélet, C-337/06, EU:C:2007:786, 30. pont).

[10] Lásd: 2006. február 23-i Molenbergnatie ítélet (C-201/04, EU:C:2006:136, 31. pont, valamint az idézett ítélkezési gyakorlat).

hároméves határidőhöz kapcsolódó jogalkotói cél. Az egyértelműség és az észszerűség érdekében javaslom, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdésekkel együttesen foglalkozzunk. A kérdésekkel a témakörök kifejtése során fogok foglalkozni.

B. Az elfogadhatóságról

38. Az érdemi kérdések vizsgálata előtt szükségesnek tartom, hogy röviden kitérjek az előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadhatóságának kérdésére. Akkor is, ha az érdekelt felek egyike sem hivatkozik erre az elfogadhatatlansági kifogásra, felmerül a kérdés, hogy a kérdést előterjesztő bíróság által előterjesztett kérdésekre adott válasz szükséges-e az alapügyben felmerült jogvita eldöntéséhez. Tekintettel arra, hogy a vámjogszabályok hároméves határidőt írnak elő a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésére irányuló kérelmek benyújtására, és hogy a jelen jogvita alapjául szolgáló események több mint 30 évvel ezelőtt történtek, ezek a kérdések első látásra irrelevánsnak tűnnek.

39. Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a nemzeti bíróság által saját felelősségére meghatározott jogszabályi és ténybeli háttér alapján – amelynek helytállóságát a Bíróság nem vizsgálhatja – az uniós jog értelmezésére vonatkozóan előterjesztett kérdések releváns voltát vélelmezni kell. A Bíróság csak akkor utasíthatja el a nemzeti bíróságok által előterjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelmet, ha az uniós jog kért értelmezése nyilvánvalóan semmilyen összefüggésben nincs az alapügy tényállásával vagy tárgyával, ha a probléma hipotetikus jellegű, vagy ha nem állnak a Bíróság rendelkezésére azok a ténybeli vagy jogi elemek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az elé terjesztett kérdésekre hasznos választ adhasson.[11]

40. A kérdést előterjesztő bíróság által feltett kérdéseket nem tekintem hipotetikusnak, mivel véleményem szerint a vámhatóságok visszafizetési eljárás keretében fennálló kötelezettségeire vonatkozó rendelkezések értelmezése hasznosnak bizonyulhat annak tisztázása érdekében is, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlatában kialakított elvek alapján a Caves Andorranes *jogosult-e az uniós jog megsértése miatti kártérítésre*. Vannak arra utaló jelek, hogy a Caves Andorranes – legalábbis másodlagosan – ezt a célt tűzte ki.[12] Következésképpen a Bíróság jövőbeli ítéletéből eredő, *a jogalap nélkül beszedett vámok hivatalból történő visszafizetésével kapcsolatos bármely kérdésre* vonatkozó értelmezési szempontok hasznosak lehetnek a jogvita eldöntése során abban az esetben, ha az alapügy felperese számonkéri *a francia vámhivatalnak az uniós jog esetleges megsértéséért fennálló felelősségét*.[13]

41. A jelen indítvány előző pontjaiban kifejtett okok miatt a jelen előzetes döntéshozatal iránti kérelem elfogadható.

[11] Lásd: 2008. december 16-i Cartesio ítélet (C-210/06, EU:C:2008:723, 67. pont).

[12] A chambre commerciale, financière et économique auprès de la Cour de cassation (a semmítőszék kereskedelmi, pénzügyi és gazdasági kollégiuma) első főtanácsnoka a nemzeti iratok között található véleményében említi ezt a lehetőséget.

[13] Lásd: 2022. december 22-i Ministre de la Transition écologique et Premier ministre (Levegőszennyezéssel kapcsolatos állami felelősség) ítélet (C-61/21, EU:C:2022:1015, 34. és azt követő pontok).

C. Az ügy érdeméről

1. A vámhatóságnak a jogalap nélkül beszedett vámok hivatalból történő visszafizetésére vonatkozó kötelezettsége

42. Az uniós vámjogszabályok két különböző eljárást írnak elő a jogalap nélkül beszedett behozatali vámok visszafizetésére. Ezen eljárások közül az elsőhöz az érintett vámhivatalhoz a jogalap nélkül beszedett vámok könyvelésbe vételétől számított hároméves határidő lejárta előtt benyújtott előzetes kérelem szükséges, míg a második a vámigazgatás spontán intézkedésének eredménye, amely hivatalból fizeti vissza a vámot, ha ez alatt az időszak alatt megállapítja az azt indokoló helyzetek valamelyikének fennállását.

43. A jelen ügy a *második eljárásra* vonatkozik. E tekintetben elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a vámjogszabályok *általános visszafizetési kötelezettséget* írnak elő bizonyos feltételek teljesülése esetén, amelyekkel az alábbiakban foglalkozom. Konkrétabban, mind az 1430/79 rendelet 2. cikkének (1) bekezdéséből, mind a Közösségi Vámkódex 236. cikkének (1) bekezdéséből kitűnik, hogy „[a vámokat] vissza kell fizetni”, míg az Uniós Vámkódex 116. cikkének (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a behozatali vám összegét a szabályokban meghatározott okok valamelyikének fennállása esetén „vissza kell fizetni”.

44. A visszafizetésre való jogosultságot megalapozó és – a kérdést előterjesztő bíróság által elvégzendő értékelés függvényében – a jelen ügyben valószínűleg alkalmazandó feltételek között szerepel az, hogy az 1430/79 rendelet 2. cikkének (1) bekezdése értelmében „nem keletkezett vámtartozás”, illetve a Közösségi Vámkódex 236. cikkének (1) bekezdése szerint „megfizetésükkor e vámösszegek nem jogszabály szerintiek voltak”. Az Uniós Vámkódex 116. cikke (1) bekezdésének a) pontja viszont „a behozatali […] vám túlzott mértékben felszámított összege” visszafizetéséről rendelkezik. E rendelkezések némileg eltérő megfogalmazása ellenére közös, hogy lényegében olyan helyzetre irányulnak, amelyben *a hatóságok jogalap nélkül vetettek ki vámot*. Amennyiben e rendelkezések a visszafizetésre vonatkozó jog alapját és keletkezését szabályozó feltételeket állapítják meg, azok *anyagi jogi szabályoknak* minősülnek.

45. Ezeket az anyagi jogi szabályokat meg kell különböztetni a jelen ügyben döntő szerepet játszó *eljárási szabályoktól*. A jelen indítvány 35. pontjában említett rendelkezésekről van szó, amelyek – amint arra már utaltam – normatív tartalmukat tekintve nem változtak, mivel lényegében úgy rendelkeznek, hogy „ha e határidőn belül a vámhatóság maga fedezi fel, [hogy az ilyen kezdeményezés feltételei fennállnak], hivatalból hajtja végre a visszafizetést”. Szeretnék néhány megjegyzést tenni e szabályok értelmezésével kapcsolatban. Ennek során a Bíróság ítélkezési gyakorlatában elismert értelmezési módszereket alkalmazom. E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint valamely uniós jogi rendelkezés helyes értelmezéséhez nemcsak annak szövegét, hanem azt a szövegkörnyezetet is figyelembe kell venni, amelybe illeszkedik, valamint azon jogi aktus céljait is, amelynek az a részét képezi. Valamely uniós jogi rendelkezés értelmezése szempontjából annak keletkezése is relevánsnak bizonyulhat.[14]

46. E megfontolások alapján úgy tűnik számomra, hogy maga e rendelkezések megfogalmazása („hivatalból hajtja végre”) megerősíti egyrészt azt, hogy a vámigazgatásnak saját kezdeményezésére kell eljárni, másrészt pedig azt, hogy a hároméves határidőn belül („e határidőn belül”) kell bekövetkeznie annak az *eseménynek, amely a vámok nem jogszabály szerinti*

[14] Lásd: 2024. július 29-i Asociația Crescătorilor de Vaci „Bălțată Românească” Tip Simmental ítélet (C-286/23, EU:C:2024:655, 38. pont).

kivetésének tényére felhívja a vámigazgatás figyelmét. Véleményem szerint egyértelmű, hogy ez a szabályozás nem abban az értelemben értendő, hogy magának a visszafizetésnek kell ezen a határidőn belül megtörténnie.

47. Kontextusbeli szempontból ezt a hivatalból történő visszafizetésre vonatkozó értelmezést számomra alátámasztani látszik a jogalap nélkül beszedett behozatali vámok visszafizetésének első módjára, nevezetesen a kérelemre történő eljárásra vonatkozó rendelkezések olvasata. E szabályozás értelmében „visszafizetés[…]re […] kérelem alapján kerülhet sor," amelyet – az alkalmazandó változattól függően – „az említett vámoknak a behajtásért felelős hatóság általi könyvelésbe vételétől", „a szóban forgó vámösszegnek az adóssal való közlésétől" vagy „vámtartozás közlésének napjától" „számított *hároméves határidő lejárta előtt* kell benyújtani az érintett vámhivatalhoz"[15]. Kivételesen ezt a határidőt meg kell hosszabbítani, ha az érintett személy igazolja, hogy előre nem látható körülmény vagy *vis maior* miatt akadályoztatva volt a kérelem említett határidőn belüli benyújtásában.

48. Eltekintve a szóban forgó rendelkezések szövegezésének eltéréseitől, nyilvánvaló, hogy az uniós jogalkotó a visszafizetés e módjának szabályozásával hároméves határidőt kívánt megállapítani, amelyen belül a hatóságoknak meg kell állapítaniuk, hogy a vámokat tévesen vetették ki. Más szóval, ezen eljárás keretében az adós által benyújtott kérelem az *az eszköz, amelynek révén a hatóságok tudomást szereznek* a visszafizetési jogot megalapozó körülményekről, és amely kötelezi őket az intézkedésre. Másrészt az említett rendelkezések olvasatából kiderül, hogy ez az eljárás nem ír elő semmilyen konkrét határidőt a visszafizetés teljesítésére. A jelen indítvány előző pontjaiban ismertetett két eljárás szabályozásának alapjául szolgáló logika tehát nagyon hasonló.

49. Következésképpen, ha egy ilyen kérelmet közvetlenül a hároméves határidő lejárta *előtt* nyújtanának be, a hatóság nyugodtan teljesíthetné a visszafizetést egy későbbi időpontban, azaz az említett határidő lejárta után, anélkül, hogy megsértené az uniós vámjogszabályokat. A Bíróság ítélkezési gyakorlata alátámasztja ezt az értelmezést, mivel a Bíróság a C & J Clark International ítéletben úgy vélte, hogy a Közösségi Vámkódex 236. cikkéből az következik, hogy „főszabály szerint – az előre nem látható körülmény vagy *vis maior* esetét kivéve – a megfizetés időpontjában nem jogszabály szerinti vámok nem fizethetők vissza az attól a naptól számított hároméves határidő letelte után, amelyen e vámok összegét közölték az adóssal, *kivéve, ha az adós ezen határidőn belül jogszerűen kérelmet nyújtott be* erre vonatkozóan a nemzeti vámhatóságokhoz".[16]

50. A korábbi CIVAD-ügyben hozott ítéletben, amely olyan helyzetre vonatkozott, amelyben a visszafizetés iránti kérelmet az említett határidő lejárta *után*, azaz késedelmesen nyújtották be, a Bíróság megállapította, hogy „a gazdasági szereplő *főszabály szerint nem igényelheti* az általa […] megfizetett azon dömpingellenes *vámok visszatérítését*, amelyek esetében a Vámkódex 236. cikkének (2) bekezdésében foglalt hároméves határidő eltelt".[17] E magyarázatok fényében úgy tűnik, hogy a szóban forgó szabályozás azt feltételezi, hogy a hatóságoknak e határidőn belül meg kell állapítaniuk a behozatali vámok kivetésére vonatkozó jogalap hiányát, ami mind a hivatalból történő visszafizetésre, mind pedig a kérelemre történő visszafizetésre vonatkozik. Az ellenkező értelmezés, amely szerint maga a visszafizetés a hároméves határidőn belülre korlátozódna, azt eredményezné, hogy a visszafizetéshez való jog a közigazgatási hatóságok gyorsaságának függvényében hiúsulna meg, ami ellentétes lenne a jogbiztonsággal.

[15] Kiemelés tőlem

[16] 2019. június 19-i C & J Clark International ítélet (C-612/16, EU:C:2019:508, 50. pont). Kiemelés tőlem.

[17] 2012. június 14-i CIVAD-ítélet (C-533/10, EU:C:2012:347, 21. pont).

51. A jelen ügyben nem vitatott, hogy a hároméves határidőn belül nem nyújtottak be visszafizetésre vonatkozó kérelmet. Ez felveti a kérdést, hogy milyen jogi követelményeknek kell teljesülniük ahhoz, hogy a vámhatóságok eljárhassanak. Különösen azt kell tisztázni, hogy ezeknek milyen mértékű bizonyossággal kell rendelkezniük a polgárok jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetéséhez való joga tekintetében. Részletesen foglalkozom ezzel a kérdéssel, miután röviden kifejtettem a szóban forgó szabályozásban előírt hároméves határidő funkcióját.

2. A hároméves jogvesztő határidő funkciója

52. Amint a Bíróság a CIVAD-ítéletben rámutatott, a fent említett hároméves időtartam jogvesztő határidő, azaz olyan törvényben előírt határidő, amely alatt a jogosult érvényesítheti a visszafizetéshez való jogát. Ezen határidő lejárta elvileg e jog elvesztését vonja maga után. A Bíróság szerint egy ilyen hároméves elévülési idő ésszerű, mivel nem olyan jellegű, hogy gyakorlatilag lehetetlenné vagy túlzottan nehézzé tenné az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlását. [18]

53. A Bíróság megállapította, hogy az ilyen jogvesztő határidő a jogbiztonságot szolgálja, amely jogbiztonság egyszerre védi a jogalanyt és az érintett hatóságot, nem akadályozza meg azonban a jogalanyt az uniós jogrend által biztosított jogok gyakorlásában. Végezetül a Bíróság megállapította, hogy bár a vámjogszabályok a hároméves határidő alól bizonyos kivételeket írnak elő, például *vis maior* esetén, emlékeztetett arra, hogy a megfizetett behozatali vagy kiviteli vámok visszatérítését csak bizonyos feltételek mellett és kifejezetten rögzített esetekben lehet engedélyezni. Következésképpen, mivel az ilyen visszafizetés a behozatal és kivitel általános rendszere alóli kivételnek minősül, a visszafizetést előíró rendelkezéseket szigorúan kell értelmezni. [19]

54. A jelen indítvány előző pontjaiban említett ítélkezési gyakorlat a vámoknak a gazdasági szereplő kérelmére történő visszafizetésével kapcsolatos rendelkezésekre vonatkozik. Úgy tűnik ugyanakkor, hogy ugyanez a jogbiztonságon alapuló érvelés alkalmazandó a hivatalból történő visszafizetési eljárás hároméves határidejére is, ami következésképpen a fent említett ítélkezési gyakorlatból eredő valamennyi értelmezési elvet alkalmazhatóvá teszi.

3. A visszafizetés tekintetében a vámhatóságok bizonyosságának mértéke és az általuk követendő eljárás

55. A jelen indítvány 35. pontjában idézett, a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésének eljárási szempontjait szabályozó jogszabály kimondja, hogy *ha „a vámhatóság maga fedezi fel*, hogy [ilyen jogot megalapozó] helyzet áll fenn, hivatalból hajtja végre a visszafizetést” [20], ami felveti a kérdést, hogy pontosan mire vonatkozik ez a „felfedezés”, és a bizonyosság milyen mértéke szükséges a visszafizetési jog fennállását illetően.

56. Véleményem szerint a vonatkozó anyagi jogi rendelkezéseknek a jelen indítvány 44. pontjában idézett szövege nem hagy kétséget afelől, hogy a vámhatóságok ismereteinek ki kell terjednie a visszafizetésre vonatkozó jogosultságot megalapozó körülményekre. A gyakorlatban ez *a lényeges*

[18] 2012. június 14-i CIVAD-ítélet (C-533/10, EU:C:2012:347, 21. és 22. pont).

[19] 2012. június 14-i CIVAD-ítélet (C-533/10, EU:C:2012:347, 23. és 24. pont).

[20] Kiemelés tőlem.

tényezők ismeretét, nevezetesen a végrehajtott vámügyleteket, az ezen ügyletekben részt vevő vállalkozások személyazonosságát, a megfizetett összegeket és természetesen a vámtartozás hiányát jelenti. [21]

57. Ezen tényezők megléte esetén a vámhatóságok kötelesek a visszafizetést végrehajtani, és *nincs mérlegelési jogkörük*. Ebben a tekintetben – a Bizottság állításával ellentétben – nem lehet egyértelmű különbséget tenni a visszafizetés feltételei teljesülésének tényleges megállapítása és a megállapítási kötelezettség között, hacsak nem akarjuk kiüresíteni a „hivatalból történő visszafizetés" fogalmát. Amennyiben a vámhatóság ismeri a jelen indítvány előző pontjaiban említett tényezőket, arra a következtetésre kell jutni, hogy ez utóbbi hivatalból köteles a megállapítás megtételére és a visszafizetés teljesítésére. A szoros értelemben vett *megállapításra* vonatkozó feltétel véleményem szerint egybeesik a bizonyos feltételektől függő *megállapítási kötelezettséggel*. Az ellenkező értelmezés, amely azon alapulna, hogy a vámhatóságnak nincs semmilyen kötelezettsége arra nézve, hogy hivatalból megállapítsa, hogy egy összeg visszafizethető-e, kizárná az e kötelezettség megszegése miatti bírósági felülvizsgálatot és következésképpen az elmarasztalást, mivel egy nem létező kötelezettség megszegése eleve lehetetlen. Ez az eredmény ellentétes lenne az uniós jog szabályainak megsértésével beszedett adók visszafizetésére vonatkozó általános kötelezettségen alapuló, hivatalból történő visszafizetés céljával.

58. Kulcskérdés azonban, hogy a vámhatóságoknak hogyan kell beszerezniük az e célból szükséges információkat, különösen, hogy elegendő-e, ha az információkat például az érintett vállalkozások közlik velük, vagy inkább proaktívnak kell lenniük, és vizsgálatokat kell végezniük a nagyobb tisztánlátás érdekében. Nyilvánvaló, hogy a visszafizetésre vonatkozó feltételek teljesülésének a vámhatóságok általi hivatalból történő megállapítása semmiképpen sem a véletlen műve, és mindig bizonyos mértékű aktív magatartást igényel a vámhatóságok részéről. A vámhatóságok fellépésének módját és a proaktivitásuk mértékét az alábbiakban elemzem. Ebben a szakaszban az mondható ki biztosan, hogy az annak biztosítására vonatkozó teher, hogy a hatóság tudomást szerezzen arról, hogy nem áll fenn vámtartozás, nem hárulhat kizárólag az érintett vállalkozásra, különben ez egyenértékű lenne azzal, hogy a vállalkozásnak minden esetben visszafizetésre vonatkozó kérelmet kellene benyújtania. Más szóval, *de facto* csak egy eljárás létezik a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésére, miközben a vámjogszabályok egyértelműen *két külön eljárást* írnak elő.

59. Ennek megfelelően, annak érdekében, hogy a hivatalból történő visszafizetésre vonatkozó szabályok ne váljanak tartalmatlanná, ésszerűnek tűnik számomra, hogy a vámhatóságokat arra kötelezzék, hogy maguk végezzék el a fent említett lényeges tényezők megállapítására irányuló vizsgálatokat a visszafizetés lehetővé tétele érdekében. Ez az értelmezés a szóban forgó jogszabályban használt „vámhatóságok […] *saját maguk fedik fel*" fordulat különböző nyelvi változatainak elemzésén is alapul, [22] amely a hatóság részéről történő kezdeményezésre, azaz *információszerzésre irányuló vizsgálati intézkedésre* utal. A spanyol és angol változatban még a „felfedezni" ige is kifejezetten szerepel.

[21] A Bizottság Adóügyi és Vámuniós Főigazgatósága által kidolgozott „A visszafizetésről és elengedésről szóló iránymutatás" (32. oldal) csak annyit mond, hogy „a vámhatóságoknak rendelkezniük kell a visszafizetéshez *szükséges valamennyi adattal*", anélkül, hogy ennél pontosabban fogalmazna (kiemelés tőlem).

[22] Lásd spanyolul („cuando las propias autoridades aduaneras descubran"), dánul („toldmyndighederne […] når de selv […] konstaterer"), németül („stellen die Zollbehörden selbst […] fest"), angolul („where the customs authorities themselves discover"), olaszul („se le autorità doganali constatano"), litvánul („Jeigu muitinė per šį laikotarpį pati nustato"), hollandul („de douaneautoriteiten […] tot de vaststelling komen") és portugálul („as próprias autoridades aduaneiras verifiquem").

60. A nemzeti hatóságok a vámjogszabályok alapján jogosultak vámellenőrzéseket végezni.[23] Ezért egyértelművé kell tenni, hogy a tényállás megállapítására és az intézkedésekre vonatkozó kötelezettség *az adott helyzettől függ*. Egyetértek a francia kormánnyal és a Bizottsággal abban, hogy a vámhatóságok elvileg nem kötelezhetők *aránytalan intézkedések* megtételére a gazdasági szereplők személyazonossága és a visszafizetendő összegek megállapítása érdekében. Szeretném azonban hangsúlyozni, hogy álláspontom eltér az ebből a megállapításból levonható következtetések tekintetében. Az arányosság követelménye arra vonatkozik, hogy ésszerű arányban álljon egymással egyrészt a jogalap nélkül beszedett vámok visszatérítésére vonatkozó célkitűzés, másrészt a vámigazgatás által e cél elérése érdekében tett erőfeszítések. A vámhatóság intézkedéseinek arányosságát nem *absztrakt módon* kell értékelni, hanem a hivatalból történő visszafizetés konkrét helyzetének figyelembevételével. Így egy több gazdasági szereplőt érintő súlyosabb helyzet mélyrehatóbb intézkedéseket tehet szükségessé a vámhatóság részéről, anélkül, hogy ezek feltétlenül aránytalannak minősülnének.

61. Egyetlen importőrt érintő szokásos helyzetben az importőr személyazonosságának és a visszafizetendő összegnek az ellenőrzése a hivatalból történő visszafizetés végrehajtása érdekében ésszerű és arányos intézkedésnek tűnik. Miért ne lehetne ez így egy olyan konkrét helyzetben, amelyben több gazdasági szereplő érintett a vámjogszabályok valamely hatóság általi téves alkalmazása által? Az utóbbi esetben az a körülmény, hogy a visszafizetés feltételeire vonatkozó feltételek teljesülésének megállapítása a vámigazgatás részéről további erőfeszítést és erőforrásokat igényel, természetes következménye a *helyzet súlyosságának*, amelyet ezen hatóságnak orvosolnia kell, és e körülmény önmagában emiatt nem tekinthető aránytalan intézkedésnek.

62. A túlzott összegek beszedéséhez vezető okok szintén a vámigazgatás által elvégzendő *további vizsgálatok arányosságának értékelése során figyelembe veendő tényezők* közé tartozhatnak. Így az a tény, hogy a vámigazgatás a vámjogszabályok helytelen alkalmazásával hozzájárult a túlfizetéshez, a túlfizetésnek a gazdasági szereplő részére történő visszafizetése tekintetében a hatóság részéről inkább proaktívabb megközelítés alkalmazását követeli meg, mint egy olyan kiváró megközelítést, ahol a túlzott összeg visszafizetésére csak akkor kerül sor, ha azt a gazdasági szereplő kezdeményezi. Továbbá szeretném felhívni a figyelmet arra, hogy a francia kormány állításával ellentétben a hivatalból történő visszafizetés elmulasztását nem mindig ellensúlyozhatja az a lehetőség, hogy a gazdasági szereplő érvényesítheti a visszafizetéshez való jogát. A gazdasági szereplő ugyanis nem feltétlenül ismeri a visszafizetés alapjául szolgáló körülményeket, és nem mindig lesz abban a helyzetben, hogy erre irányuló kérelmet nyújtson be.

63. Mindezeket a tényezőket figyelembe véve – bár a mindennapi adminisztratív műveletek terén a szokásos gondosság megfelelő ahhoz, hogy a hatóság ne legyen vádolható a gondossági kötelezettség elmulasztásával, ha a vámjog alkalmazása során elkövetett hibákat csak a szokásos ellenőrzések során fedezik fel[24] – úgy vélem, hogy *a súlyosabb jogsértések további intézkedéseket igényelnek* a hatóság részéről a visszafizetési kötelezettség pontos mértékének megállapítása érdekében. Más szóval, a vámigazgatás által meghozandó intézkedéseknek arányban kell állniuk a helyzet súlyosságával.

[23] Albert, J.-L., *Le droit douanier de l'Union européenne*, 4. szakasz („la gestion du risque et des fraudes”), Namur 2019, 542. és az azt követő oldalak kifejtik, hogy a vámellenőrzést mindig is a vámigazgatás egyik jogosítványának tekintették.

[24] Witte, P., *Zollkodex der Union (UZK)*, München 2022, 116. cikk, 46–48. pont; Niestedt, M., *EU-Außenwirtschafts- und Zollrecht*, München 2024, 116. cikk, 13. pont kifejtik, hogy a vámhatóságok nem kötelesek minden egyes esetet megvizsgálni a visszafizetés lehetőségének megállapítása érdekében. Egy ilyen általános ellenőrzési kötelezettség a vámügyletek nagy számára tekintettel túlterhelné a hatóságokat. Másrészt a vámhatóságok kötelesek a visszatérítést elvégezni, ha *vámvizsgálat, külső ellenőrzés* stb. során olyan tényeket tárnak fel, amelyek a visszafizetést indokolják.

64. Bár a *konkrétan* hozott intézkedések arányosságának értékelése a kérdést előterjesztő bíróság feladata, a Bíróság mindazonáltal iránymutatást adhat e feladat elvégzéséhez. Ami a jelen ügyet illeti, az érdekelt felek véleményével ellentétben úgy vélem, hogy a francia hatóságok nem tettek meg mindent, ami szükséges lett volna a vámjogszabályok helyes alkalmazásához. Véleményem szerint az a tény, hogy ez utóbbiakat *több egymást követő évben* helytelenül alkalmazták,[25] ami *jelentős számú vállalkozás számára pénzügyi következményekkel* járt, olyan körülmény, amelynek arra kellett volna kényszerítenie a francia hatóságokat, hogy további intézkedéseket hozzanak a jogalap nélkül beszedett vámok hivatalból történő visszatérítése érdekében. Az alábbiakban részletesebben kifejtem álláspontomat.

65. Elöljáróban meg kell jegyezni, hogy a Bizottság 1991. január 23-án közzétette a COM(90) 2042 végleges indokolással ellátott véleményét, amelyben egyrészt megállapította, hogy a Francia Köztársaság – mivel megkövetelte, hogy a harmadik országokból származó, Andorrába tartó árukat szabad forgalomba bocsássák, amikor azok francia területen haladnak át – nem teljesítette a közösségi jog egyes rendelkezéseiből eredő kötelezettségeit, másrészt felszólította a francia hatóságokat, hogy 30 napon belül tegyen eleget ennek az indokolással ellátott véleménynek. Továbbá a Bíróság előtt lévő dokumentumokból kitűnik, hogy 1991. június 6-án a ministère de l'Économie, des Finances et du Budget (gazdasági, pénzügyi és költségvetési minisztérium) a *Francia Köztársaság Hivatalos Lapjában* közzétett egy közleményt az importőrök és az exportőrök számára, amely eltörölte a szabad forgalomba bocsátás említett követelményét. Véleményem szerint a francia hatóságok e reakcióját úgy kell értelmezni, mint a vámjogszabályok megsértésének tényleges elismerését és a közösségi jog követelményeinek való megfelelésre irányuló szándékot.

66. A Bizottság indokolással ellátott véleménye nem hagy kétséget. A szabad forgalomba bocsátási rendszer keretében kivetett vámok ellentétesek voltak az alkalmazandó szabályokkal, és ezért azokat nem jogszerűen vetették ki. Megállapítható tehát, hogy általánosságban véve tájékoztatták a vámhatóságokat, vagy azok arról legalábbis tudomással bírtak. Hasonlóképpen feltételezhető, hogy a vámhatóságok foglalkoztak a jogalap nélkül kivetett vámok hivatalból vagy kérelemre történő esetleges visszafizetésének kérdésével, különösen mivel a vámjogszabályok *általános visszafizetési kötelezettséget* írtak elő, ha a feltételek teljesülnek, amint azt a jelen indítványban már jeleztem.[26]

67. A francia hatóságok hivatalos közleményéből, amely az igazgatási gyakorlatuk megváltoztatásáról szól, egyértelműen kitűnik, hogy tudatában voltak annak, hogy az érintett gazdasági szereplők érdekeinek védelme érdekében kifejezetten tájékoztatniuk kell őket. Ebben az összefüggésben fontos felhívni a figyelmet arra, hogy a vámhatóságokat tájékoztatási kötelezettség terheli, mivel az Uniós Vámkódex 14. cikkének (2) bekezdése szerint „*rendszeres párbeszédet kell folytatniuk a gazdálkodókkal* és más, a nemzetközi áruforgalomban érintett hatóságokkal". Az említett rendelkezés azt is kimondja, hogy a vámhatóságoknak „*elő kell segíteniük az átláthatóságot* azáltal, hogy a vámjogszabályokat, *az általános igazgatási rendelkezéseket és a kérelem-formanyomtatványokat* szabadon *rendelkezésre bocsátják* – amikor kivitelezhető – díjmentesen és az interneten keresztül"[27]. Ez a rendelkezés *az átláthatóság és a közzététel szükségességét* tükrözi a megfelelő ügyintézés biztosítása érdekében. Meg kell jegyezni,

[25] Bár a jelen ügy csak az 1988 és 1991 közötti behozatalokra vonatkozik, tény ugyanakkor, hogy a francia vámhatóságok szóban forgó gyakorlata jóval korábban kezdődött. Legalábbis úgy tűnik, hogy a Bizottság indokolással ellátott véleménye erre utal, mivel azt állítja, hogy ez a gyakorlat az 1950-ben közzétett, „az Andorra völgyeibe irányuló áruexportőröknek szóló véleményen" alapul, amelyet 1974-ben, 1978-ban és 1983-ban módosítottak. E vélemény szerint a Közösségben nem szabad forgalomban lévő áruk Andorrába történő továbbítása a Pyrénées-Orientales prefektúra által kiállított külön engedély bemutatásához volt kötve.

[26] Lásd a jelen indítvány 43. pontját.

[27] Kiemelés tőlem.

hogy ezek a követelmények az alapeljárás tényállása idején már hatályban voltak a nemzetközi gazdasági jogban.[28] Ezért megállapítható, hogy e hivatalos tájékoztatással a vámhatóságok eleget tettek az alkalmazandó szabályokról való tájékoztatásra vonatkozó *minimális* kötelezettségüknek.

68. Ez a megközelítés azonban semmiképpen sem volt elegendő a több éve fennálló jogellenes helyzet orvoslására, azaz annak biztosítására, hogy a francia hatóságoknak tulajdonítható uniós jogsértés által érintett vállalkozások visszafizetésben részesülhessenek. Meg kell ugyanis jegyezni, hogy a francia hatóságok által közzétett közlemény csupán a szabad forgalomba bocsátás követelményének a *jövőbeni* eltörlését jelenti be, de semmit sem mond *a múltban* pénzügyi veszteséget szenvedett vállalkozások esetleges követeléseinek kezeléséről.[29] A közlemény nem szól arról a lehetőségről sem, hogy ezek a vállalkozások közvetlenül a vámhatóságoktól kérhetnek tájékoztatást a vámhatóságok által elkövetett jogsértés mértékéről, illetve arról, hogy hozzájárulhatnak az őket érintő vámügyletekkel kapcsolatos tények tisztázásához, vagy adott esetben visszafizetésre vonatkozó kérelmet nyújthatnak be.

69. A hivatalos közlemény nem állapítja meg, hogy a vámhatóságok igazgatási gyakorlatában bekövetkezett változás valójában a Bizottság beavatkozásának köszönhető, amely a közösségi jog megsértésére figyelmeztette őket. A gazdasági szereplők, akiket nem tájékoztattak ezekről az eseményekről, ezért nem tudták azonosítani az igazgatási gyakorlatban bekövetkezett változás okát. Márpedig az ilyen tájékoztatás elengedhetetlen lett volna ahhoz, hogy az érintett vállalkozások hatékonyan érvényesíthessék jogaikat. További intézkedések hiányában fennállt annak a veszélye, hogy egyes vállalkozások elmulasztják a rendelkezésükre álló lehetőségeket.

4. A megfelelő ügyintézés általános elvéből eredő követelmények

70. Egy ilyen megközelítés számomra összeegyeztethetetlennek tűnik a megfelelő ügyintézés általános elvéből eredő követelményekkel, amelyeket a vámhatóságoknak az uniós jog végrehajtása során tiszteletben kell tartaniuk.[30] Véleményem szerint a francia hatóságok két alapvető, a megfelelő ügyintézést jellemző kötelezettséget, nevezetesen a *közigazgatási határozatok indokolási* kötelezettségét és a *jogalannyal szembeni tisztességes bánásmód* kötelezettségét[31] figyelmen kívül hagytak.

71. Amint azt a Bíróság ítélkezési gyakorlatában megállapította, különös jelentősége van a nemzeti hatóságok által elfogadott határozatok indokolására vonatkozó kötelezettségnek, mivel *így a határozatok címzettjének lehetősége van jogai lehető legjobb feltételek mellett történő védelmére, és az ügy teljes ismeretében annak eldöntésére, hogy hasznos-e megtámadni ezeket a határozatokat*. Emellett e kötelezettség ahhoz is szükséges, hogy a bíróságok számára lehetővé

[28] Ez a rendelkezés a nemzetközi jog, nevezetesen a Kereskedelmi Világszervezet (WTO) keretében kötött megállapodások, pontosabban az Általános Vám- és Kereskedelmi Egyezmény (GATT) X. cikkének 1. pontja és a kereskedelmi eljárások egyszerűsítéséről szóló megállapodás (AFE) (Witte, P., Zollkodex der Union, München 2022, 14. cikk, 33–35. pont) követelményeit hajtja végre.

[29] Az ügy irataiból továbbá kitűnik, hogy a Bizottság a Lengyelországból származó és Andorrába tartó termékek kereskedője által benyújtott panaszt követően kezdeményezte a Francia Köztársaság elleni jogsértési eljárást, amely a vámhatóságok igazgatási gyakorlatának megváltoztatásához vezetett.

[30] Lásd: 2017. november 9-i LS Customs Services ítélet (C-46/16, EU:C:2017:839, 39. pont).

[31] A megfelelő ügyintézés elve nem egyedülálló közigazgatási jogi elv, hanem több elv összefoglalása, bizonyos tekintetben az összes vagy néhány közigazgatási jogi alapelv gyűjtőfogalma. A megfelelő ügyintézés elvét néha azon elvek szinonimájaként használják, amelyek a jogállami közigazgatási eljárást alkotják. A megfelelő ügyintézés elve előírja, hogy a hatóságok jóvátegyék a hibákat vagy mulasztásokat, az eljárásokat pártatlanul és objektíven folytassák le, és a határozatot ésszerű határidőn belül hozzák meg. Ezenkívül ez az elv magában foglalja a hatóságok átfogó gondossági és gondoskodási kötelezettségét, a meghallgatáshoz való jogot, tehát a tisztviselők azon kötelezettségét, hogy a határozathozatal előtt az érintett személyek számára lehetőséget biztosítsanak az álláspontjuk kifejtésére és a határozatok indokolásának kötelezettségét (lásd Trstenjak főtanácsnok Gorostiaga Atxalandabaso kontra Parlament ügyre vonatkozó indítványát, C-308/07 P, EU:C:2008:498, 89. pont).

tegye az említett határozatok jogszerűségére vonatkozó felülvizsgálat gyakorlását.[32] Véleményem szerint ez az indokolási kötelezettség a jelen ügyhöz hasonló esetben is fennáll, amikor a hatóságnak az igazgatási gyakorlata megváltoztatására vonatkozó határozata, amellyel hallgatólagosan elismeri az uniós jog megsértését, *megnyitja az utat a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésére irányuló követelések előtt*. Az indokolási kötelezettség betartása különösen fontos, mivel a vámhatóságok kötelesek az ilyen visszafizetéseket teljesíteni, és mivel hároméves határidő vonatkozik rájuk.[33]

72. Úgy tűnik ugyanis számomra, hogy ha a kellően pontos és részletes indokolást nem maga a hatóság nyújtja, amely tisztában van a jogsértéssel kapcsolatos valamennyi ténybeli és jogi szemponttal, akkor a jogalany számára nehéz, vagy akár lehetetlen lesz az uniós jog által biztosított egyes jogok – például a visszafizetéshez való jog – gyakorlása. Ebben az összefüggésben emlékeztetni kell továbbá arra, hogy az állandó ítélkezési gyakorlat szerint, amennyiben az uniós jog magánszemélyek számára jogokat keletkeztet, *biztosítani kell, hogy a kedvezményezetteknek lehetőségük legyen jogaik teljességének megismerésére, és arra, hogy azokra adott esetben a nemzeti bíróság előtt hivatkozzanak*.[34] Ez a követelmény különösen fontos a jelen ügyben szóban forgó *polgár és igazgatás közötti viszonyban*.[35] Márpedig e cél elérése komolyan veszélybe kerülne, ha az igazgatás elhallgatna olyan lényeges információkat, mint például a visszafizetésre való jogosultságot megalapozó esemény bekövetkezése.

73. Nem szabad megfeledkezni arról sem, hogy a megfelelő ügyintézés elve a tisztességes eljárás kötelezettségét is magában foglalja. A méltányosság elve alapvető fontosságú a bizalom és a kiszámíthatóság légkörének megteremtéséhez a magánszemélyek és a hatóságok közötti kapcsolatokban.[36] Ez különösen az igazgatási aktusok jogszerűségébe vetett bizalmat jelenti.[37] Ezt az elvet nagyon tág fogalomnak tekintik, amely az uniós közigazgatási jog más elveinek, például a pártatlanság, a jogszerűség, a bizalomvédelem, a hátrányos megkülönböztetés és az egyenlő bánásmód elvének, valamint az arányosság elvének alapját képezi.[38]

74. Ami a jelen ügyet illeti, egyértelmű, hogy – mivel a hatóság elmulasztott fontos információkat közölni a visszafizetésre vonatkozó kérelem benyújtásának lehetőségéről – azok a vállalkozások, amelyek a vámigazgatási gyakorlat megváltozása előtt kötelesek voltak jogalap nélkül kivetett vámot fizetni, hátrányos helyzetbe kerültek a többi vállalkozással szemben. Ha azonban a francia hatóságok nyilvánosan megindokolták volna, hogy miért van szükség az igazgatási gyakorlat ilyen megváltoztatására, akkor minden vállalkozás egyenlő bánásmódban részesült volna. Ezért úgy vélem, hogy a jelen ügyben nem tartották tiszteletben a méltányosság elvét.

75. Ezt szem előtt tartva úgy tűnik számomra, hogy nem volt aránytalan a vámhatóságoktól további információk szolgáltatását és megfelelő eljárások alkalmazását kérni a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésének lehetővé tétele érdekében. Ez a megközelítés szükségesnek

[32] Lásd: 2017. november 9-i LS Customs Services ítélet (C-46/16, EU:C:2017:839, 40. pont).

[33] Lásd a jelen indítvány 50. pontját.

[34] Lásd: 2014. május 15-i Almos Agrárkülkereskedelmi ítélet (C-337/13, EU:C:2014:328, 21. pont); 2023. március 9-i État belge és Promo 54 ítélet (C-239/22, EU:C:2023:181, 28. pont).

[35] Lásd: 2019. május 8-i PI ítélet (C-230/18, EU:C:2019:383, 57. pont) ítélet; 2021. szeptember 7-i Klaipėdos regiono atliekų tvarkymo centras ítélet (C-927/19, EU:C:2021:700, 122. pont).

[36] Lenaerts, K., „»In the Union we trust:« Trust-enhancing principles of Community Law”, *Common Market Law Review*, 41. kötet, 2. sz., 2004, 337. és az azt követő oldalak.

[37] Lásd e tekintetben Európai Parlament, *Law of the Administrative Procedure of the European Union – European Added Value Assessment*, 2012 október, I-12. o.

[38] Wakefield, J., *The Right to Good Administration*, Alphen aan den Rijn 2007, 71. o.

tűnik, tekintettel a vámjogszabályok megsértésének súlyosságára, mind időtartamát, mind mértékét nézve. Az ügy irataiból ugyanis kiderül, hogy a jogsértés több éven át tartott, és úgy tűnik, hogy az Andorra és harmadik országok közötti teljes kereskedelmet érintette.

5. A visszafizetéshez való jog helye az uniós jogrendben

76. Ez a követelmény még inkább elengedhetetlen, ha figyelembe vesszük a visszafizetéshez való jognak az uniós jogrendben elfoglalt helyét. E tekintetben nem szabad elfelejteni, hogy a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésére vonatkozó vámrendelkezések csupán *az uniós jogban rejlő elv*, nevezetesen a jogalap nélküli beszedett vámok visszatérítésére vonatkozó általános elv *kifejeződései*.[39] Az állandó ítélkezési gyakorlat szerint ugyanis „a valamely tagállamban az [uniós] jog szabályainak megsértésével kivetett adók visszatérítéséhez való jog a Bíróság által értelmezett [uniós] rendelkezések által a jogalanyok számára biztosított jogból ered, és azt kiegészíti. A tagállam tehát főszabály szerint köteles az [uniós] jog szabályainak megsértésével kivetett adók visszatérítésére.”[40]

77. A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata szerint továbbá „minden olyan jogalanynak, akitől a nemzeti hatóság az uniós jog megsértésével díj, vám, adó vagy más illeték megfizetését követelte, az uniós jog értelmében joga van ahhoz, hogy az érintett tagállamtól a megfelelő pénzösszeg visszafizetését kérje”. A Bíróság szerint „az ilyen jogalany szintén az uniós jog alapján jogosult arra, hogy e tagállamtól ne csak a jogosulatlanul beszedett pénzösszeg visszafizetését követelje, hanem e pénzösszeg rendelkezésre állása hiányának a kompenzálása céljából kamatfizetést is”. A Bíróság megjegyzi továbbá, hogy „az ilyen jogsértés tárgya az uniós jog bármely szabálya lehet, legyen szó akár az elsődleges, akár a másodlagos jog valamely rendelkezéséről, akár egy általános uniós jogelvről”. Végül a Bíróság megállapította, hogy „a nem jogszabály szerint kifizetett összegek visszafizetésére és a kamatok megfizetésére vonatkozó jogokra abban az esetben lehet hivatkozni, ha a kifizetést *valamely uniós jogi aktus téves alkalmazásával* szabták ki”[41].

78. Ezt az ítélkezési gyakorlatot nem kérdőjelezi meg a Bíróság más ítélkezési gyakorlata, amely szerint a visszafizetést előíró rendelkezéseket szigorúan kell értelmezni, mivel az ilyen visszatérítés a behozatal és kivitel általános rendszere alól kivételnek minősül.[42] Amellett, hogy ezt az ítélkezési gyakorlatot a valódi értelmében kell érteni, nevezetesen a jogszerűség elvének emlékeztetőjeként, amely szerint az igazgatás csak az uniós jog által kifejezetten meghatározott esetekben jogosult eljárni, különösen akkor, ha bizonyos vámjogszabályok alkalmazása a saját forrásoknak az uniós költségvetés kárára történő elvesztését eredményezné,[43] a következő érvek szólnak az ítélkezési gyakorlat olyan értelmezése ellen, amely kizárja a visszatérítéshez való jogot.

[39] Lásd: 2022. április 28-i Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions és társai ítélet (C-415/20, C-419/20 és C-427/20, EU:C:2022:306, 62. pont).

[40] Lásd: 2010. január 28-i Direct Parcel Distribution Belgium ítélet (C-264/08, EU:C:2010:43, 45. pont). Waelbroeck, M., „La nature juridique du droit au remboursement des montants payés contrairement au droit communautaire”, *Droit international, intégration européenne et libres marchés*, 2011, 161. és az azt követő oldalak ismertetik az említett ítélkezési gyakorlat eredetét.

[41] Lásd: 2022. április 28-i Gräfendorfer Geflügel- und Tiefkühlfeinkost Produktions és társai ítélet (C-415/20, C-419/20 és C-427/20, EU:C:2022:306, 51., 52., 61. és 64. pont). Kiemelés tőlem.

[42] Lásd: 2012. június 14-i CIVAD ítélet (C-533/10, EU:C:2012:347, 24. pont).

[43] A Közös Vámtarifa szerinti vámokból származó bevételek az Unió saját forrásait képezik, amelyeket a tagállamok szednek be és bocsátanak a Bizottság rendelkezésére. A Bíróság a maga részéről úgy ítélte meg, hogy a tagállamok feladata, hogy megtegyék a vámok hatékony és teljes összegben való beszedésének biztosítása céljából szükséges intézkedéseket (lásd: 2019. július 11-i Bizottság kontra Olaszország [Saját források - Vámtartozás behajtása] ítélet, C-304/18, EU:C:2019:601, 49. és 50. pont).

79. Először is fontos tisztázni, hogy a jelen indítványban kifejtett értelmezés nem arra irányul, hogy a visszafizetéshez minden esetben alkalmazandó további alapot teremtsen. Inkább *a vámhatóságoknak* a vámjogszabályokban előírt *második eljárás szerinti kötelezettségei körének* meghatározásáról van szó, azaz amikor a vámhatóságok hivatalból hajtják végre a visszafizetést, miután megállapították, hogy nem keletkezett vámtartozás.

80. Másodszor, amint a jelen indítványban már rámutattam, az igazgatásnak alapvető kötelessége a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetése. A jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésére vonatkozó szabályok szigorú értelmezése tehát nem szolgálhat érvként e visszafizetés megtagadására olyan esetekben, amikor a jogi feltételek teljesülnek. A vámjog konkrét rendelkezéseit inkább úgy kell értelmezni, hogy azok összhangban legyenek a jogalap nélkül beszedett vámok visszatérítésére vonatkozó, korábban említett általános elvvel.

6. Közbenső következtetések

81. A jelen indítványban a vámjog szerinti visszafizetési joggal kapcsolatos számos jogi szempontot vizsgáltam meg, figyelembe véve az ügy sajátos körülményeit. Ezen elemzés alapján a kérdést előterjesztő bíróságnak történő válaszadás céljából le kell vonni néhány közbenső következtetést.

82. Először is megállapítást nyert, hogy a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetésének feltétele, hogy i. a vámjogszabályok által előírt hároméves határidőn belül kérelmet nyújtsanak be, vagy ii. a hatóságok e határidőn belül maguk állapítsák meg, hogy e vámokat jogalap nélkül szedték be. Nem szükséges azonban, hogy e visszafizetés e határidőn belül megtörténjen. Ha a fenti feltételek valamelyike megfelelő időben teljesül, a visszatérítésre ezen határidő lejárta után is sor kerülhet. [44]

83. Másodszor, megállapítást nyert, hogy ahhoz, hogy a vámhatóságok visszafizetéseket hajtsanak végre, szükséges, hogy megállapítsák többek között az érintett vállalkozások személyazonosságát és a visszafizetendő összegeket. A vámhatóságok ugyanakkor nem maradhatnak passzívak, hanem maguknak kell kezdeményezniük a vámjogszabályok súlyos megsértése vagy szabálytalanságok esetén. Következésképpen a vámhatóságokat kötelezni kell arra, hogy tegyenek meg minden, a helyzetnek megfelelő intézkedést, beleértve a vizsgálatokat is, és hogy jóhiszeműen működjenek együtt az érintett vállalkozásokkal jogaik gyakorlásának biztosítása érdekében. [45]

84. Harmadszor, ha a kérdést előterjesztő bíróság álláspontja szerint a jogalap nélkül beszedett vámok visszafizetése már nem lehetséges, például a vámjogszabályokban előírt hároméves határidő lejárta miatt, e bíróság az alapeljárás felperesének kérelmére megvizsgálhatja, hogy a jelen esetben teljesülnek-e az uniós jog megsértése miatti kártérítés feltételei.

[44] Lásd a jelen indítvány 42–54. pontját.

[45] Lásd a jelen indítvány 55–75. pontját.

VI. Végkövetkeztetés

85. A fenti megfontolásokra tekintettel javaslom, hogy a Bíróság a Cour de Cassation (semmítőszék, Franciaország) által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekre az alábbiak szerint válaszoljon:

A behozatali vagy kiviteli vámok visszatérítéséről vagy elengedéséről szóló, 1979. július 2-i 1430/79/EGK rendelet 2. cikkének (2) bekezdését, amelyet a Közösségi Vámkódex létrehozásáról szóló, 1992. október 12-i 2913/92/EGK tanácsi rendelet 236. cikke (2) bekezdésének harmadik albekezdése vett át,

a következőképpen kell értelmezni:

ahhoz, hogy a vámhatóságok hivatalból visszafizethessék a jogalap nélkül beszedett vámokat, a vámok könyvelésbe vételétől számított három éven belül meg kell állapítaniuk, hogy az említett vámokat jogalap nélkül szedték be. Ahhoz, hogy a visszafizetést végre lehessen hajtani, e megállapításnak tartalmaznia kell az érintett gazdasági szereplők személyazonosságát és a számukra visszafizetendő összegek nagyságát. Az ilyen célú vizsgálatoknak arányban kell állniuk azon helyzet súlyosságával, amelyet az illetékes hatóságnak orvosolnia kell.